

La Llei catalana de biodiversitat, ara sí (i 3)

Cèsar Blanché

S'ha posat a informació pública l'**Avantprojecte de Llei de la Biodiversitat i el Patrimoni Natural de Catalunya**, esperada des de fa força anys i que ha de ser el marc general de tota l'activitat de conservació i gestió de la diversitat biològica en el futur del nostre país. A la tercera part de l'article s'analitza el tractament que hi rep la flora, així com les conseqüències pràctiques que se'n derivaran.

[Enllaç a la primera part de l'article](#)

[Enllaç a la segona part de l'article](#)

Part 3 - CONSEQÜÈNCIES PER A LA FLORA

A part de les consideracions generals i l'estructura de la Llei, que han estat comentats als dos articles anteriors [\(1\)](#) i [\(2\)](#), s'aborden, en aquesta tercera i darrera part, les conseqüències pràctiques concretes que es derivaran per a la conservació de la flora si la Llei és aprovada en el format actual.

Les dues primeres reflexions són conceptuals:

1. La primera de totes és la consideració de la biodiversitat, per primera vegada, al nostre ordenament jurídic, en el seu espectre complet: "varietat de vida en totes les seves formes,

nivells i combinacions, inclosa la diversitat d'ecosistemes, la diversitat d'espècies (interespecífica i intraespecífica) i la diversitat genètica" (definició a l'art. 3 b). D'aquesta manera, al llarg de tota la llei són equiparats, com a objectius a conservar, la diversitat genètica als hàbitats i a les espècies i, d'altra banda, les poblacions són equiparades als tàxons. No cal dir que és un canvi en profunditat!

2. La segona és que les mesures previstes i els instruments que es creen permeten una tasca eficaç –brillant, fins i tot- en la conservació de la flora... en el cas que es duguin a terme realment. El compliment i l'aplicació pràctica de tot el que consta a la Llei són elements cabdals a tenir en compte, més encara si ens fixem en els gairebé dos anys transcorreguts des de la publicació del Decret 172/2008, de creació del Catàleg de Flora Amenaçada, amb els minsos resultats que està tenint, almenys fins a la data d'avui.

A continuació esmentem accions i mesures concretes amb incidència pràctica que la llei incorpora i que són diferents de les regulacions actualment vigents:

Mesures de conservació:

1. El Govern pot establir, per decret, un règim d'aprofitaments amb finalitats comercials d'espècies silvestres no protegides, cosa que obre moltes possibilitats d'actuació davant de futurs canvis en la pressió sobre espècies que actualment no es consideren amenaçades (per exemple noves plantes medicinals, ornamentals, etc.)
2. Algunes imprecisions. No es precisa el valor econòmic de les espècies ni el sistema per avaluar-lo (art. 34.5) –ni tan sols s'indica que hagi de constar als plans de recuperació, com preveu, per exemple, el nou pla de recuperació en règim de tramitació de *Borderea chouardii*, a la C.A. d'Aragó-. Per a les activitats de translocació o reforç "es poden establir reglamentàriament les condicions" (art. 34.6), però no és un mandat imperatiu, de manera que podrien no establir-se, constituint una amenaça en el cas d'accions empresades de manera científicament o tècnicament poc solvents. En canvi, sí que s'exigeix l'autorització prèvia per a la reintroducció d'espècies o poblacions (art. 36.1), i, un cop autoritzada, es requereix la preparació d'un projecte de reintroducció. No acabem de veure la diferència, quan, en alguns casos, el reforç poblacional, depenent de l'origen genètic del material de reforç pot ser molt més perillós per a la població receptora (risc de *outbreeding depression*, per exemple).
3. Pot haver-hi alguns obstacles burocràtics innecessaris en la tasca de recerca, per exemple, "s'ha de regular per decret (...) el marcatge d'altres espècies amb finalitats científiques o de seguiment".
4. Es prohibeix introduir espècies, subespècies o races geogràfiques al·lòctones quan puguin competir amb les silvestres autòctones o alterar-ne la puresa genètica (art. 35 a): el compliment i la verificació d'aquesta mesura té una enorme incidència en moltes de les pràctiques de restauració ecològica, reforestació, etc., tot i que no queda establert com se'n farà el control.

Organismes, xarxes i col·leccions

1. La Llei preveu (art. 38) la creació d'una "Xarxa de conservació de la flora silvestre", a la qual s'adjudiquen funcions rellevants com ara a) la participació en els programes de

conservació “*ex situ*”, b) la recerca sobre flora autòctona i la seva conservació i recuperació, c) la prestació de serveis pericials i d) l'educació i la sensibilització ambientals. Sorprenentment, però, la xarxa és constituïda (només) pels centres que participen en la conservació “*ex situ*”.

Res a dir sobre la funció “a”, però per a la resta, són funcions que molts altres grups i institucions de recerca o d'educació duen a terme i on poden aportar coneixement i personal, i que podrien perfectament prendre part en aquesta xarxa.

2. El DMAH (“en col·laboració” amb el Departament de Cultura) ha de catalogar les col·leccions públiques de biodiversitat de Catalunya (art. 39). És una excel·lent notícia, si això significa el suport econòmic i l'assumpció de la tasca com a pròpia de l'administració catalana (cosa que, per cert, ara mateix no succeeix) per a totes les col·leccions (també de les privades). Si es tracta d'una cobertura per a iniciatives parcials o afavoridores de només algunes col·leccions (penso ara en el Museu de Ciències Naturals), la notícia no és tan bona.

3. S'institueix el SIPN (Sistema d'informació sobre el patrimoni natural) que integra el coneixement científic i tècnic sobre la matèria (art. 101), també la procedent de centres de recerca, universitats, museus, jardins botànics, etc. públics i de titularitat privada. El SIPN està integrat, almenys per: a) El Banc de Dades de Biodiversitat, b) els diversos Catàlegs, la Llista d'Espècies protegides, el Mapa d'Àrees crítiques, c) el Registre de bancs de material biològic i genètic, d) la Llista d'Hàbitats de Catalunya i la cartografia corresponent, e) l'inventari de boscos singulars, f) el Sistema de ENP, g) l'inventari de coneixements tradicionals (incloent-hi les dades etnobotàniques), h) el Sistema de seguiment del patrimoni natural, entre d'altres. Tots aquests instruments d'informació han de ser sostinguts per l'administració pública catalana i poden ser encarregats a d'altres institucions en règims de conveni, cosa que configura una futura tasca de catalogació permanent d'ampli abast.

4. Es creen, en substitució del Consell de Protecció de la Natura, dos nous organismes: un Consell Social de la Natura, per a la participació de la ciutadania, i una Comissió Científica Assessora de la Natura, com a òrgan consultiu en les matèries d'execució de la Llei, que serà creada per decret del Govern i que permetran una tramitació més diligent dels afers dels quals fins ara s'ocupava en CPN.

Llistes i Catàlegs

1. Caldrà redactar la Llista (única) d'espècies protegides (la llista “tova”), per a la qual la Llei no estableix cap termini. Dos o tres anys seria més que suficient. Tampoc no s'estableix la periodicitat del seguiment de l'estat de conservació dels tàxons o poblacions que hi estiguin inclosos, cosa que caldria fixar quan es publiqui la Llista.

2. Caldrà redactar els Catàlegs d'espècies amenaçades (en plural, se suposa que en forma de catàlegs específics per a cada grup d'organismes), adreçades a tàxons i a poblacions en perill (llistes “dures”). Tampoc hi ha cap termini per a la seva aprovació ni, per al cas de la flora, s'especifica que, almenys transitòriament, serà vigent el Catàleg actual (Decret 172/2008). Sí que s'especifica, en canvi, que caldrà l'aprovació dels plans de recuperació i de conservació als tres i cinc anys, respectivament, de la publicació del catàleg. Si s'acceptés el Catàleg de flora actualment vigent en el marc de la Llei, caldria restar els gairebé dos anys transcorreguts des de

la seva aprovació d'aquests terminis? Voldria dir que els plans de totes les espècies "en perill d'extinció" haurien d'estar aprovats... el mes d'agost de 2011? Segurament hi manca alguna concreció a les disposicions transitòries. Per als plans de recuperació i de conservació, la Llei especifica, per primera vegada el contingut que hauran de tenir (art. 45.4), cosa que es trobava a faltar al Decret 172/2008

Malgrat que la resta d'epígrafs són els normals en qualsevol pla de recuperació d'altres països, sorprenentment, no consta a la Llei la necessitat de consignar-hi el pressupost que es destinarà a cada Pla, matís que és alarmant, sobretot si el comparem amb la redacció del text de la *Ley de Biodiversidad*

que especifica que el

Fondo para el PN y la B servirá para promover "la conservación in situ y ex situ de especies del Catálogo Español de Especies Amenazadas (art. 74.2.a)", para desarrollar otras acciones y crear otros instrumentos adicionales que contribuyan a la defensa y sostenibilidad (...) de la conservación de especies del Catálogo Español de Especies Amenazadas (art. 74.2.c)

o, per si no quedava clar,

"contribuir a la ejecución de las medidas incluidas en las Estrategias y Planes de conservación de hábitats en peligro de desaparición y especies catalogadas (art. 74.2.d)

, precisions que no consten en la Llei catalana. Tot fa pensar en la conveniència d'incloure els tàxons catalans que estiguin justificats als llistats espanyols de forma immediata si volem que les nostres espècies siguin candidates a rebre finançament d'aquest Fondo...

Tampoc s'esmenta en cap punt la possibilitat de redacció de plans de conservació multiespècies, previstos a la *Ley* espanyola (art 58.1.c), ni de la participació en *Estrategias de Conservación de Especies Amenazadas*

(art. 57), com a mesures de conservació d'espècies presents en més d'una comunitat autònoma (com és el cas de moltes espècies de flora catalanes).

3. Caldrà contemplar la constitució de reserves genètiques, que la Llei contempla a l'art. 46.1, com a mesura complementària, no prevista fins ara entre les disponibles, també en les estratègies de conservació de flora.

4. Igualment, caldrà cartografiar les àrees crítiques de totes les espècies catalogades com a amenaçades (al Catàleg de Flora Amenaçada) i als annexos II i IV de la Directiva 92/43/CEE: el conjunt de la documentació constituirà el "Mapa de les Àrees Crítiques per a la conservació de la fauna i la flora", que farà part del SIPN.

5. La Llei preveu encara la redacció un Catàleg d'espècies exòtiques invasores (per a tàxons i també per a poblacions!), que preveu una qualificació, per a les que representin un perill més gran, de "prioritàries", amb severes mesures restrictives per a les espècies que s'hi incloguin i amb el compromís de fer-ne el seguiment i l'anàlisi de risc (art. 55 i següents). Tampoc en aquest cas, s'indica el termini per a l'aprovació d'aquest catàleg.

Espais Naturals Protegits

D'entre les 9 figures previstes de tipus d'ENP, no es contempla la de les Microreserves,

instituída al País Valencià i aplicada també a les Illes Balears, a més d'altres països d'Espanya i d'Europa, especialment orientada a la conservació de flora. Hom pot pensar que la Reserva Natural (RN, art. 69 i següents) pot donar resposta a la necessitat de protecció d'àrees importants per a la flora no incloses a la xarxa de grans ENP (Parcs Nacionals i Parcs Naturals), atès que es defineixen com a "àrees d'extensió reduïda". Sorprenentment, però, entre els objectes a conservar a les RN hi ha "ecosistemes, comunitats, poblacions o altres elements biològics o geològics", però no les espècies, volem suposar que per error involuntari i que es corregirà en versions posteriors.

Recerca

La Llei té un article destinat específicament al foment de la recerca en biodiversitat (art. 105), reclamant-ne la integració als plans de recerca del Govern i amb un èmfasi especial en el coneixement i la conservació. En honor a la veritat, cal reconèixer que aquest foment ha estat ja introduït nominalment al recentment aprovat pla de recerca de Catalunya (2010-2014).

Tractament diferenciat de la flora respecte a la fauna

Com en d'altres ocasions, no tots els grups d'organismes reben el mateix tracte a la Llei i no els són d'aplicació les mateixes mesures ni les mateixes restriccions. Així, per exemple, als antecedents esmentats al Preàmbul es citen diverses normatives (:10), en forma de lleis i de decrets (el primer dels quals referit a la fauna, però sense cap esment al decret de flora amenaçada (172/2008) en tota la llei), es prohibeix alliberar fauna autòctona sense autorització –art. 35 b- (però no diu res sobre la flora), es contempla la vigència transitòria de l'Annex d'espècies protegides de fauna (Decret 2/2008), però no la del Catàleg de flora amenaçada, entre d'altres diferències. La pròpia tramitació de la Llei, ara en règim d'exposició pública, coincideix en el temps amb la tramitació d'un nou [Catàleg de fauna amenaçada](#) que, entre els requeriments dels plans de recuperació sí que exigeix la presentació d'un pressupost als respectius expedients (art. 4), cosa no contemplada ni a la Llei ni al Catàleg de flora vigent.

Amb alguns aspectes millorables, tanmateix, l'avantprojecte de Llei de Biodiversitat pot ser una eina de primer ordre i amb un potencial enorme si el compromís del país i dels seus governants respon a una voluntat decidida a favor de la conservació de la diversitat biològica. En aquests dies de celebració del dia internacional de biodiversitat, tenim dret a somiar...

Més informació

- [Exposició pública i text de l'Avantprojecte de Llei](#) - Web del DMAH

CITACIÓ- PDF - HANDLE

- [Accés al pdf de l'article](#)
- Citació Handle: URI <http://hdl.handle.net/2445/23924>